

Eeva-Johanna Eloranta sd

Kirjallinen kysymys kotoutumiskoulutuksen laadun varmistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Työvoimapulasta on tullut taloudellisen kasvun este. Työikäisten osuus koko väestöstä on pitkään pienentynyt ja syntyvyys on ollut laskussa. Tämän vuoksi osajista on pulaa. Maahanmuuttoa on esitetty ratkaisuksi työvoimapulaan.

Kotoutumiskoulutus on noin vuoden pituinen aikuisille maahanmuuttajille suunnattu koulutus. Sen avulla he oppivat kieltä ja saavat tarvittavia valmiuksia työ- tai opiskelupaikan löytämiseen. Samalla maahanmuuttajat saavat kontakteja suomalaiseen yhteiskuntaan. Työ- ja elinkeinoministeriön alaista kotoutumiskoulutusta voivat järjestää koulutuksen järjestämisluvan alaiset oppilaitokset tai yksityiset, voittoa tavoittelevat yritykset.

Nykyinen kilpailutukseen perustuva kotoutumiskoulutuksen järjestämismalli ei kuitenkaan toimi. Jo vuonna 2016 OECD:n selvityksessä todettiin, että maahanmuuttajat eivät saavuta kotoutumiskoulutuksessa jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta riittävää kielitaitoa. Kotoutumiskoulutukseen kuuluvaan kielikoulutukseen osallistuneista yli neljä viidestä ei saavuttanut sellaista kielitaidon tasoa, joka vaadittaisiin ammatillisessa koulutuksessa. Valtiontalouden tarkastusvirasto suoritti vuonna 2018 kotoutumiskoulutuksia koskevan tarkastuksen, jossa havaittiin tämä sama: kotoutumiskoulutuksissa tavoitteena olevaa kielitaitotasoa ei useinkaan saavuteta.

Eduskunnan sivistysvaliokunta ottikin kantaa vuonna 2018 kotouttamiskoulutukseen ja esitti hallintovaliokunnalle, että se esittäisi lausuman, jossa ehdotetaan valtioneuvostolle valmistelun käynnistämistä maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen siirtämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle (SiVL 14/2018 vp — HE 96/2018 vp). Hallituksen esitys raukesi ennen kuin hallintovaliokunta sai mietintöään valmiiksi hallituskauden päätyttyä.

Tilanne ei ole muuttunut. Kotoutumiskoulutusta järjestetään ely-keskusten kilpailuttamana ostopalveluna. Ely-keskuksilla ei ole valtakunnallisesti yhteisiä laatu- ja hintakriteerejä kotoutumiskoulutuksen kilpailutukseen. Kilpailutuksen seurauksena koulutuksen toteuttamisen hintaa poljetaan. Kilpailutuksia voittavat koulutusta halvalla tarjoavat yksityiset toimijat, koska nykyisillä hinnoilla koulutuksen järjestämisluvan alaisten toimijoiden on vaikea toteuttaa koulutusta laadukkaasti. Koulutuksen hintaa nostaa se, että järjestämisluvan omaavilla hinnoittelun pitää kattaa kelpoisuusasetuksen mukaisten opettajien ja koulusihteerien palkat, tilojen, laitteiden, oppimateriaalien ja opiskelijoiden tukipalveluiden, mm. erityisopetus ja opinto-ohjaus, kulut. Lisäksi kuluja nostavat myös laadukkaan ja vastuullisen toiminnan järjestämiseksi välttämättömät muut

Kirjallinen kysymys KK 270/2022 vp

toiminnot. Tällaisia ovat tietoteknisen infrastruktuurin ylläpito, tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvät toimet, henkilöstön osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen, henkilöstöhallinto, taloushallinto ja johtaminen. Nämä kaikki eivät välttämättä toteudu yksityisten yritysten järjestämissä koulutuksissa. Esimerkiksi henkilöstön palkkauksessa ei työehtosopimusten noudattamista edellytetä, vaikka puitesopimuksessa on viittaus työehtosopimuksiin.

Kilpailuttaminen muutaman vuoden välein heikentää erityisesti koulutuksen kehittämistyötä ja laatua. Opettajat palkataan usein vain määräajaksi, minkä johdosta koulutusta ei voi suunnitella pitkälle tulevaisuuteen eikä sen kehittäminen ole keskiössä.

Jos kotoutumiskoulutus siirrettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaisuuteen, aikaa ja resursseja vievästä kilpailutuksesta voitaisiin luopua ja samalla turvata kehittämistyötä ja laatua.

Kotoutumiskoulutus on Suomessa ainoa koulutus, johon pääsee vasta oleskeluluvan tai turvapaikan myöntämisen jälkeen. Esimerkiksi vastaanottokeskuksessa olevilla on mahdollisuus osallistua opetus- ja kulttuuriministeriön alaisten oppilaitosten koulutuksiin muun muassa vapaassa sivistystyössä ja aikuiskoulutusta tarjoavissa oppilaitoksissa. Pääsy kotoutumiskoulutukseen heti Suomeen saapumisen jälkeen ja koulutuksen laadunvarmistus ontuvat, koska kotoutumiskoulutus ei ole opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alla.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä kotoutumiskoulutuksen siirtämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen ja valtionosuusrahoitteiseksi toiminnaksi ja

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta kotoutumiskoulutuksen aloittamista voidaan aikaistaa ja laatua sekä tuloksellisuutta parantaa?

Helsingissä 25.5.2022

Eeva-Johanna Eloranta sd